

allFairs etikseminarium 2006

Kristin Fransson & Isabella Grujoska

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

I oktober 2006 anordnade allFair för tredje året i följd ett seminarium om etik inom idrotten, liksom tidigare i Upplands Väsby, och som vanligt med ett gediget uppbåd av intressanta och kunniga talare, däribland Karin Mattsson, Riksidrottsförbundet, Jan Andersson, Brottsförebyggande Rådet, och Niklas Wikegård, känd från TV.

På plats var idrottsforum.org nästående Kristin Fransson och Isabella Grujoska, som har haft vänligheten att nedteckna sina intryck från seminariet. Presentationerna kännetecknades av en uttalad insikt att etikfrågorna är eftersatta inom idrotten, att de av detta skäl är synnerligen viktiga att ta tag i, och att det är värdefullt att organisationer som allFair tar olika initiativ till att aktualisera idrottens etikproblematik i olika sammanhang.

I en avslutande reflektion konstaterar författarna att initiativen till allFair, liksom dess löpande verksamhet, ligger utanför den organiserade idrottsrörelsen, och de frågar sig vad detta kan ha för betydelse när det gäller att nå in i rörelsen med etiska budskap.

Den 12 oktober anordnade [allFair](#) sitt tredje etikseminarium i Upplands Väsby. Seminariet lockade med flera intressanta talare och ett femtiotal personer från olika delar av landet var på plats för att lyssna.

allFair är en ideell förening som startades 2003 av Anna-Karin Sundén. Idén om föreningen började gro när Anna-Karins dotter fällde kommentaren: "Varför är det bara vi barn som ska vara justa för? Varför ska inte ni vuxna vara det?" Detta gav Anna-Karin en tankeställare och det inspirerade henne till att ta fram ett koncept som handlar om idrottsetik. Visionen är att lyfta fram idrottsetik, och att sprida intresset för idrottsetik bland alla Sveriges idrottsföreningar. Föreningen arbetar genom att belysa de goda exemplen och är den enda renodlade intresseföreningen i Sverige för idrottsetik.

På några få år har föreningen vuxit sig stark och har fått fotfäste över hela landet, från Norrbotten ner till Skåne, där Skåneidrotten precis blivit medlem i föreningen. Tidigare under 2006 startade allFair sitt arbete med att få kommuner att jobba aktivt med idrottsetikfrågor gentemot de lokala idrottsföreningarna. Tanken är att det ska bidra till tryggare föreningar och idrottsarenor i kommunerna. Först ut bland Sveriges kommuner var Kiruna som hade representanter på plats under seminariet för att presentera sitt arbete med allFair.

Seminarieriet inleddes av Ulla Britt Ljung, Kultur- och fritidschef, Upplands Väsby, som kort berättade varför hon anser att föreningar som allFair är viktiga.

– allFair behövs för att vi ska komma ihåg att hålla etik och moral högt.

Här nedan följer samtliga talare i turordning och först ut var Karin Mattsson.

Idrotten som god miljö att växa upp i – ett gemensamt ansvar!

Karin Mattsson, ordförande i Riksidrottsförbundet

– Vi vill på alla nivåer bedriva vår verksamhet så att den utvecklar människor positivt såväl fysiskt och psykiskt som socialt och kulturellt.

Enligt Karin Mattsson uttrycker ovanstående resonemang RF:s värderingar och människosyn. RF försöker få den levande i så stor del av idrottsrörelsen som möjligt.

Karin presenterade sedan statistik över idrottsrörelsen för att visa på dess bredd och styrka.

– Våra möjligheter är jättestora! Allt som finns i samhället finns hos oss, det finns bra och dåliga saker. Vi vill vara bättre än samhället och bland annat bidra till en bra uppväxt, för idrotten är en fantastisk miljö att växa upp i. Det är inte lätt att vara tonåring då det ställs så många krav men där kan idrotten hjälpa till. Det är framförallt idrottsledare som har en möjlighet att påverka. Idrottsledare är och ska vara förebilder, många idrottsledare är av stor betydelse för barnen och ungdomarna. Frågor som ledarna kan ställa sig är: Hur vill jag vara? Vilken påverkan vill jag ha? Vad står jag för?

Hur ska man förbättra idrotten?

- Det behövs ”bra verktyg” med bra utbildningsmaterial, diskussionsämnen med mera.
- Föreningen ska ha ”varudeklaration”, det vill säga ange vad föreningen står för och vad föreningen vill.
- Det behövs ledarutveckling; är man rustad för sitt uppdrag är det förmodligen lättare att vara ledare.
- Men det är inte ”någon annan”, det är du och jag som ska göra det, vi är varandras föreningsmiljö.

Karin avslutade med att tala om vikten av att ta sitt eget ansvar. Det som är självklart för en själv behöver inte vara det för andra, och den naturliga inslussningen till idrotten är inte längre lika självklar, vilket RF måste arbeta med.

Varför offentligt stöd till idrottsrörelsen?

Fredrik Gunnarsson, Sveriges Kommuner och Landsting

Idrott har ett bredare uppdrag som det ställs krav på.

– Idrotten växer så att det knakar, det investeras av kommuner, staten, Svenska spel med mera. Ingen annan *hobbyverksamhet* får så mycket som idrotten.

Den sammanlagda satsningen från det offentliga är närmare tio miljarder kronor per år. Vilket innebär cirka 35 000 anläggningar och tusentals offentligt anställda vid dessa. Anledningar till att man ger stöd är enligt politiska dokument att idrotten fostrar, ger gemenskap och socialt kapital med mera. Fredrik ställde sedan följande frågor: Spela fotboll kan man väl göra utan kommunala bidrag – eller? Hur ser signalsystemet ut idag? Vad är det man värderar? Bidragsstöden har blivit mer prestationsinriktade vilket innebär att fler aktiva ger mer pengar till föreningen. Det betyder att man inte får bidrag för det sociala kapitalet i föreningen utan för antalet medlemmar. Är det detta man vill ha ut av idrottsrörelsen?

En ny agenda växer fram mellan den offentliga sektorn och idrottsrörelsen. I den belyser man huvudsakligen tre olika punkter:

- Gränssnittet, det vill säga på vilket sätt signalerar och styr offentligt stöd i form av bidrag, anläggningar och så

vidare?

- Innehållsmässigt, vilka interna diskussioner måste till inom idrotten för att den ”breda föreningsidén” ska överleva?
- Vilka kan andra aktörer kan bidra i debatten?

En positiv faktor för idrottsetiken

Kim Rehnfelt, aktiv inom allFair

Kim informerade om varför allFair arbetar med kommuner och hur. Föreningen anser att kommunerna är en positiv faktor för idrottsetik och de har möjlighet att ge idrottsrörelsen incitament. allFair har ett utökat samarbete med flera kommuner där man tar fram viktiga punkter som utmynnar i en utbildning. Kommuner som vill samarbeta med allFair får ta del av ett inspirationsseminarium, som följs av ett uppladdningsseminarium för idrottsföreningarna i kommunen. Sedan arbetar kommunen aktivt med att genomföra processen för att sedan bli allFair-certifierad.

Nästa talare, Anja Taube, berättade sedan om Kiruna kommuns samarbete med föreningen.

Kommunen – en positiv faktor för idrottsetiken

Anja Taube, Fritids- och kulturchef i Kiruna

Kiruna har cirka 400 föreningar i kommunen och har en stark idrottskultur. Anledningen till kontakten med allFair var att en debatt blossade upp rörande toppning inom ishockey. Man ville diskutera etik- och moralfrågor i samband med idrottsutövande men visste inte riktigt hur och av denna anledning kontaktades allFair.

Anja vill betona vikten av etikediskussioner genom att lyfta ett citat från en artikel i Dagens Nyheter: ”När det var fem minuter kvar av matchen slog han till domaren och då förstod jag direkt att han kunde spela i NHL.” Uttalandet fälldes av en talangscout när han för första gången såg Börje Salming. Matchokulturen är stark inom idrotten, menar Anja.

Kiruna kommun utvecklade en fairplay-policy tillsammans med allFair, och nu kräver de att idrottsföreningarna ska arbeta efter denna policy och utarbeta egna för att få fortsatt stöd i form av bidrag. Tillsammans ska de skapa en god idrottsmiljö. Policyn bygger på följande punkter:

- Allt idrottande ska kännetecknas av glädje och lek
- Respektfullt bemötande i ord och handling
- Allas möjlighet till delaktighet och gemenskap
- Alla vuxna ska vara goda förebilder
- Alla ledare, barn och föräldrar skall känna till föreningens policy
- Föreningarna har fram till 2008 på sig att arbeta fram den egna policyn. Kommunen hjälper till med ledarutbildningar om föreningarna vill ha det.

Ungdom, brott och föreningsliv

Jan Andersson, Generaldirektör Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

BRÅ arbetar bland annat med att följa brottsligheten. De har sett att den har minskat, inte bara i Sverige utan även i andra länder. Allt fler tar avstånd mot brottslighet, men i några få samhällsgrupper minskar avståndstagandet bara lite, eller inte alls. Det betyder att kriminalitet går hand i hand med segregering och utanförskap med mera. De brott som begås blir allt grövre och de kriminella fortsätter att begå brott högre upp i åldrarna.

Debuten för den ”kriminell karriären” förskjuts och därför finns det möjlighet att fånga upp ungdomarna tidigare. Här har idrottsrörelsen en möjlighet att träda in eftersom idrotten har många goda värden som till exempel kamratskap, den kulturella fostran, gemenskapen, tilliten och det sociala kapitalet den ger.

En negativ sida som Jan har märkt är att idrottsrörelsen kan vara ojämn, det vill säga vad man erbjuder och för vem.

Han exemplifierar genom att jämföra utbudet av idrotter i två olika förorter till Stockholm. I den rika förorten Danderyd, erbjuds barn och ungdomar att börja med golf, innebandy och friidrott medan det mindre glamorösa Rinkebys erbjuder taekwondo, boxning, karate och basket. Väljer idrotten vissa ungdomar beroende på vilka man vill nå eller väljer ungdomar, beroende på vart man bor, vissa idrotter? Genom att erbjuda vissa aktiviteter för människor i särskilda områden förstärks bilden av "vi och dom", menar han.

– Idrottsrörelsen kan motverka polarisering. Idrottsrörelsen har mycket att vinna.

Till sist undrar Jan om man inte kan ställa lite krav på idrottsrörelsen. Stat, landsting och kommuner ger årligen enorma bidrag till idrotten. Ett sådant krav skulle kunna vara att återrapportera vad man gjort under ett år.

En god förebild är guld värd

Lars Wegendahl, Riksdagsledamot (s)

Lars började med att berömma allFair och vad de har åstadkommit på så kort tid, det engagemang och mod föreningen visar. allFair-konceptet kan anses vara ett känsligt område inom idrotten. Idrotten måste centralt stötta liknande verksamheter menar Lars. Det behövs för att idrotten ska fortsätta att stå för positiv värdegrund och trovärdighet i framtiden.

– Visst går det att skapa en förening med hög svansföring vad det gäller etik och justa värderingar.

God etik är ingen "quick fix"

Hillevi Engström, Riksdagsledamot (m)

Idrotten har många negativa sidor som bland annat läktarvåld och huliganism som bidrar till kostnader för samhället. Etik är något bortom sunt förnuft. Regler för etiska handlingar är till exempel Gyllene regeln (bibeln) eller konventionen om mänskliga rättigheter. Till och med krig styrs av lagar! Inom idrotten finns det inte många etiska regler därför är allFair viktigt. God etik kan man inte lära ut, utan bara lära in. Det är heller inget projekt, det är en levande process som måste diskuteras löpande i verksamheten. Det berör även vilken människosyn man har. Ett exempel är programmet Faktum där man frågade sig om bögar inte spelar boll. Homosexuella vågar vanligtvis gå ut med sin homosexualitet på jobbet, till familjen men inte i sitt idrottslag. Här har idrotten misslyckats menar Hillevi.

Alla föreningar måste börja från scratch och ta med allt och alla i sitt etikarbete. Det gäller språket, attityder och förhållandet till andra etniciteter. Etiska dilemman är de svåraste och dem bör man arbeta extra med. Idrotten måste ifrågasätta sin värdegrund och allFair och FairPlay är viktiga initiativ. Idrotten måste ta ett ansvar samtidigt som den ska medvetandegöra sin egen moral.

Har idrottsrörelsen en värdegrund eller är den värdelös?

Niklas Wikegård, expertkommentator SVT

Niklas berättade om sina egna erfarenheter som tränare för olika ishockeylag och hade ett tydligt elitidrottsperspektiv i sitt framförande. Han inledde med att ställa en rad frågor.

– Vad är rent spel? Och hur får man det att genomsyra en hel förening? Vad har föreningen för värdegrund? När skall man ta avstånd? Man ska sträva efter att vara en god förebild, men ibland blir det fel. Vad gör man då, vad säger föreningen?

Niklas menar att man bör ta avstånd från sådant som kan skada varumärket (idrottsföreningen).

Kartan är inte verkligheten, alla har olika syn men man måste ha en gemensam syn i föreningen. Enligt Niklas är det en grundförutsättning att ha en värdegrund som tydligt visar vad föreningen står för, och att det finns ett stort engagemang.

Några reflektioner kring seminariet

Anna-Karin Sundén avslutade seminariet med några väl valda ord, och med en övning där vi själva fick ta ställning till olika påståenden vilket resulterade i flera intressanta diskussioner kring idrott.

Vi är mycket nöjda med seminariet och föreläsarna denna vackra höstkväll och vill speciellt tacka Anna-Karin som bjöd in oss att vara med. allFair hade fått fram en intressant och bred repertoar av människor som representerade olika delar av samhället. Särskilt intressant var att Jan Andersson från Brottsförebyggande rådet gav sitt perspektiv på idrott och etik. Seminariet gav ett trovärdigt och seriöst intryck. Föreningen arbetar hårt för att visa sin självständighet och att de är unika. Att de lyckats växa sig så stora så snabbt är en prestation. Men det finns självklart vissa saker som bör diskuteras både kring föreningen och detta seminarium.

Till en början vill vi betona att allFair som förening har startat och står utanför idrottsrörelsen. Det innebär att kraften inte kommer från idrotten i sig. Det kan medföra stort motstånd och ovilja att ta till sig allFairs budskap. allFair menar att de inte ställer krav utan att de bidrar med verktyg för att förändra attityder och för att få människor att se världen ur ett annat perspektiv. Dessa verktyg kan dock upplevas som pekpinningar. Klarar idrottsrörelsen av att få pekpinningar från en utomstående kraft och hur förhåller man sig till det? Det kan vara svårt att se sina egna brister och än svårare att se dem när andra påtalar dem. Man kan ju till exempel spekulera om varför RF inte tidigare samarbetat med allFair.

Allt fler organisationer och föreningar anser att man borde ställa krav på idrottsrörelsen, att det inte längre räcker med att säga att det är en fantastisk miljö för kamratskap, utveckling, fostran och integration. Samhället förändras och förutsättningarna likaså, vilket självklart även gäller idrottsrörelsen. Karin Mattson pratar om att allt som finns i samhället även finns inom idrotten, både det onda och det goda. Idrottsrörelsen arbetar för att bli bättre än samhället, som om den inte vore knuten till samhället. Hur kan idrotten bli bättre än samhället då det sägs att idrotten är en del av det?

Idrotten har sitt eget rättssystem, det produceras policydokument och det sker forskning för att belysa både goda och dåliga aspekter. Dock kan man skönja en trend där idrottsrörelsen vill vara autonom och där man försöker lösa idrottens alla problem ”inom familjen”. Samtidigt tar enskilda idrottsföreningar kontakt med organisationer som allFair och [Friends](#) för att de på egen hand inte klarar av att lösa de problem som finns. Det måste betyda att de inte känner något stöd upifrån när det kommer till etik- och moralfrågor. Sedan kan man även ställa sig frågan om idrotten verkligen ska vara och kan vara självständig då de lever och verkar i ett samhälle, idrotten som till stora delar är beroende av de enorma bidrag som man får av staten och kommuner. Det är en paradoxal situation, RF som menar att man inte är en del av samhället bland annat för att man har sitt eget rättssystem samtidigt som de klart och tydligt inte klarar sig utan det som finns ”utanför”, det vill säga staten men även deras medlemmar.

Att föreningar som allFair dyker upp signalerar att det inte står helt rätt till i idrottsrörelsen. Alla större organisationer borde granskas, och borde själva uppmuntra till det. Vi anser att det är en styrka att våga ta hjälp av andra för att på så vis utveckla sin verksamhet och öka trovärdigheten. allFair är en fantastiskt spännande förening med en stor drivkraft. Det ska bli roligt att följa föreningens fortsatta utveckling och utbredning.

Copyright © Kristin Fransson & Isabella Geujoska 2007